
Kyrkomötet Organisationsutskottets betänkande 2009:6

Strukturfrågor

Sammanfattning

I detta betänkande föreslås avslag på två motioner om undersökningar och utvärderingar av församlingssammanläggningar och bildandet av större församlingar. Vidare föreslås avslag på en motion om uppdrag för att säkerställa det långsiktiga bevarandet av kärnverksamheten inom Svenska kyrkan. Slutligen föreslås avslag på en motion om ett tilläggsuppdrag till strukturutredningen om flexibilitet, nyskapande och församlingsöverskridande verksamhet.

Utskottet menar att strukturutredningen genom sina direktiv har ett brett uppdrag för att skapa bästa möjliga organisatoriska förutsättningar för församlingarna att fullgöra den grundläggande uppgiften. Utredningen har även att göra olika typer av utvärderingar och analyser.

Innehåll

Sammanfattning.....	1
Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut	3
Motionernas förslag.....	3
Motion 2009:37 av Anki Erdmann m.fl.	3
Motion 2009:53 av Joakim Svensson och Fredrik Sidenvall	3
Motion 2009:58 av Bengt P. Gustafsson	3
Motion 2009:94 av Britta Olinder.....	3
Bakgrund.....	3
Ändringar indelningen.....	3
Strukturutredningen	4
Utskottets överväganden.....	5
Församlingssammanläggningar m.m.....	5

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

O 2009:6

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2009:37.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2009:53.
3. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2009:58.
4. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2009:94.

Motionernas förslag

Motion 2009:37 av Anki Erdmann m.fl.

Kyrkomötet beslutar att uppdra till Kyrkostyrelsen att undersöka och utvärdera hur församlingssammanläggningarna gått till och sedan utifrån detta ta fram riktlinjer till ett gott och funktionellt stöd för undvikande av konflikter vid framtida församlingssammanläggningar.

Motion 2009:53 av Joakim Svensson och Fredrik Sidenvall

Kyrkomötet beslutar att uppdra till Kyrkostyrelsen att utreda de pastorala och personella konsekvenserna av sammanslagningar till allt större församlingar.

Motion 2009:58 av Bengt P. Gustafsson

Kyrkomötet beslutar att säkerställa det långsiktiga bevarandet av kärnverksamheten i Svenska kyrkan – Ordets förkunnelse och gudstjänstlivet – genom att uppdra till Kyrkostyrelsen att initiera och inspirera till en oberoende studie av scenarier med innovativa lösningar i en för framtiden starkt försämrad ekonomi.

Motion 2009:94 av Britta Olinder

Kyrkomötet beslutar att uppdra till Kyrkostyrelsen att till strukturutredningens uppgifter lägga motionens synpunkter på flexibilitet, nyskapande och församlingsöverskridande verksamhet.

Bakgrund

Ändringar indelningen

Det skedde begränsade förändringar i församlingsindelningen under 1900-talet. Urbaniseringen och befolkningstillväxten medförde att det av pastorala skäl gjordes församlingsdelningar i växande storstäder. Befolkningsomflyttningarna hade knappast någon betydelse för församlingsindelningen på landsbygden. Fram till 1983 skedde en viss ökning av antalet församlingar. Under slutet av 1900-talet var det fråga om en viss minskning. Mot bakgrund av utvecklingen under 1900-talet måste det som har skett under de få åren av 2000-talet betecknas som en dramatisk förändring. Ser man till önskemålet att få en enklare struktur kan noteras att det under perioden 2000–2008 relativt sett varit fråga om en mycket stor ökning av antalet församlingar med egen ekonomi.

Typ av församling / År	Alla församlingar	Församlingar med egen ekonomi	Församlingar i Samfällighet
1896	2 493		
1952	2 535 (+2 %)		
1983	2 569 (+1 %)		
2000	2 517 (-2 %)	311	2 206
2008	1 802 (-28 %)	443 (+42 %)	1 359 (-38 %)

Utvecklingen av pastoratsindelningen skiljer sig från den som gäller församlingsindelningen. När det gäller pastoratsindelningen har resursfrågor och fördelningen av ett begränsat antal prästtjänster spelat en större roll. Från 1950-talet då man fattade beslut om kriterier för pastoratsindelningen har det kontinuerligt gjorts en översyn av indelningen och antalet pastorat har successivt minskat.

Pastorat Samfällighet / År	Alla pastorat	Alla samfälligheter	Pastorats-samfällighet	Flerpastorats-samfällighet
1896	1 368			
1952	1 369	[86]		
1983	1 143 (-17 %)			
2000	1 081 (-5 %)	611	556	53
2008	981 (-9 %)	385 (-37 %)	345 (-38 %)	39 (-26%)

Den förenkling av den lokala strukturen som har ägt rum kan sammanfattas i nedanstående tabell med förändringar i fråga om de lokala "ekonomiska enheterna" efter år 2000. Procenttalen anger hur stor andel av de "ekonomiska enheterna" som utgjordes av samfälligheter respektive enförsamlingspastorat åren 2000 och 2008.

"Ekonomiska enheter"

	Alla	Samfälligheter	Församlingar
År 2000	922	611 (66%)	311 (34%)
År 2008	828	385 (45%)	443 (54%)

Strukturutredningen

Kyrkostyrelsen fastställde den 21 maj 2008 direktiv för en utredning om strukturfrågor. I direktiven anges att det övergripande syftet för utredningsarbetet är att skapa bästa möjliga organisatoriska förutsättningar för församlingarna att fullgöra sin grundläggande uppgift. En fungerande lokal gemenskap ska förenas med en rationell förvaltning.

Vidare anges i direktiven att utredningen ska bidra till en förnyad reflektion kring församlingsbegreppet. I arbetet ska prövas möjligheterna att utforma olika lokalt betingade samverkansformer mellan församlingar och belysas vilken betydelse förändringar i den lokala strukturen får för arbetet i stiftet och på nationell nivå.

I direktiven till strukturutredningen uttalas att utredningen ska ha som syfte att förenkla och förtydliga kyrkans lokala nivå: pastoralt, administrativt och ekonomiskt. Utredningsarbetet syftar till att skapa bästa möjliga organisatoriska förutsättningar för församlingarna att fullgöra sin grundläggande uppgift.

Till detta kommer att den organisatoriska utformningen av kyrkans lokala nivå utifrån skiftande förhållanden ska

- ♦ ge förutsättningar för bred delaktighet, ansvarstagande och gemenskap
- ♦ bidra till tydlig ansvarsfördelning
- ♦ bidra till långsiktig ekonomisk bärkraft
- ♦ ge förutsättningar för en god arbetsmiljö

Med utgångspunkt i Organisationsutskottets betänkande 2007:7 förutsätts att utredningen kommer att innefatta en utvärdering av de indelningsändringar som har skett och sker i kyrkan samt dessa ändringars konsekvenser. I stiftet har man i varierande utsträckning utvärderat de indelningsändringar som genomförts inom det egna området. Utredningen bör därför, enligt direktiven, göra en inventering av vilket material som redan föreligger och med utgångspunkt från detta prövas behoven av en samlad utvärdering ur olika aspekter av strukturförändringarna under 2000-talet. Till det som då bör uppmärksammas hör

- ♦ genomförandet av strukturförändringar och deras betydelse för demokrati och delaktighet
- ♦ strukturförändringarnas betydelse för gudstjänst- och församlingsliv
- ♦ strukturförändringarnas betydelse för ekonomi och administration.

Utskottets överväganden

Församlingssammanläggningar m.m.

Utskottets förslag: Utskottet föreslår att motion 2009:37, 2009:53, 2009:58 och 2009:94 avslås.

I motion 2009:37 föreslås ett uppdrag till Kyrkostyrelsen att undersöka och utvärdera hur församlingssammanläggningar gått till för att sedan ta fram vissa riktlinjer.

I motion 2009:53 föreslås ett utredningsuppdrag för att belysa de pastorala och personella konsekvenserna när större församlingar bildats.

I motion 2009:58 föreslås ett uppdrag till Kyrkostyrelsen att initiera och inspirera till en oberoende studie för att säkerställa det långsiktiga bevarandet av kärnverksamheten i Svenska kyrkan.

I motion 2009:94 föreslås ett tilläggsuppdrag till strukturutredningen om flexibilitet, nyskapande och församlingsöverskridande verksamhet i enlighet med motionens synpunkter.

Utskottet menar att samtliga motioner bör avslås med hänvisning till den pågående strukturutredningen som enligt sina direktiv arbetar brett för att skapa bästa möjliga organisatoriska förutsättningar för församlingarna att fullgöra den grundläggande uppgiften. Dessutom ingår det i utredningsuppdraget att göra utvärderingar av de indelningsändringar som har skett och sker. I samband med dessa utvärderingar ska utredningen även belysa dessa ändringars konsekvenser. Detta arbete innebär en inventering av vilket utvärderingsmaterial som finns och med utgångspunkt i detta ska man pröva behoven av en samlad utvärdering ur olika aspekter av strukturförändringar under 2000-talet. Det handlar om strukturförändringarnas betydelse för demokrati och delaktighet, gudstjänst- och församlingsliv samt ekonomi och administration. Utskottet vill i detta sammanhang notera behovet av att följa upp hur lekmannainflytandet påverkas av strukturförändringar.

Uppsala den 25 september 2009

På Organisationsutskottets vägnar

Torgny Larsson, ordförande

Per Westberg, sekreterare

Beslutande: Torgny Larsson, ordförande, Olle Burell, Maj-Britt Nilsson, Sven Erik Bodén, Tobias Nord, Kristina Lundgren, Hans G Erikson, Key Lundegård, Conny Tyrberg, Gudrun Carlsson, Lars-Ivar Ericson, Per Lindberg, Irma Carlsson, Stefan Landmark och Susann Torgerson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Christina Axelsson, Marta Axner, Åke Andreasson, Roland Samuelsson, Peter Odentun Odenskiöld, Majvis Hultén, Benny Persson, Gustaf Bengtsson, Per Hinton, Barbro Ingvall, Joakim Svensson och Anders Boström.

Biskoparna Esbjörn Hagberg och Sven Thidevall har deltagit i utskottets överläggningar.